7 Μαΐου 1897: Η Τελευταία Μάχη την τοποθεσία " Καμηλόβρυση" Λαμίας, και η αυτοθυσία του Λοχαγού Τσαλτάκη Αθανάσιου .... Ξεχασμένες ιστορικές μορφές....

Γράφει
Ο Ευάγγελος Μαυρογόνατος

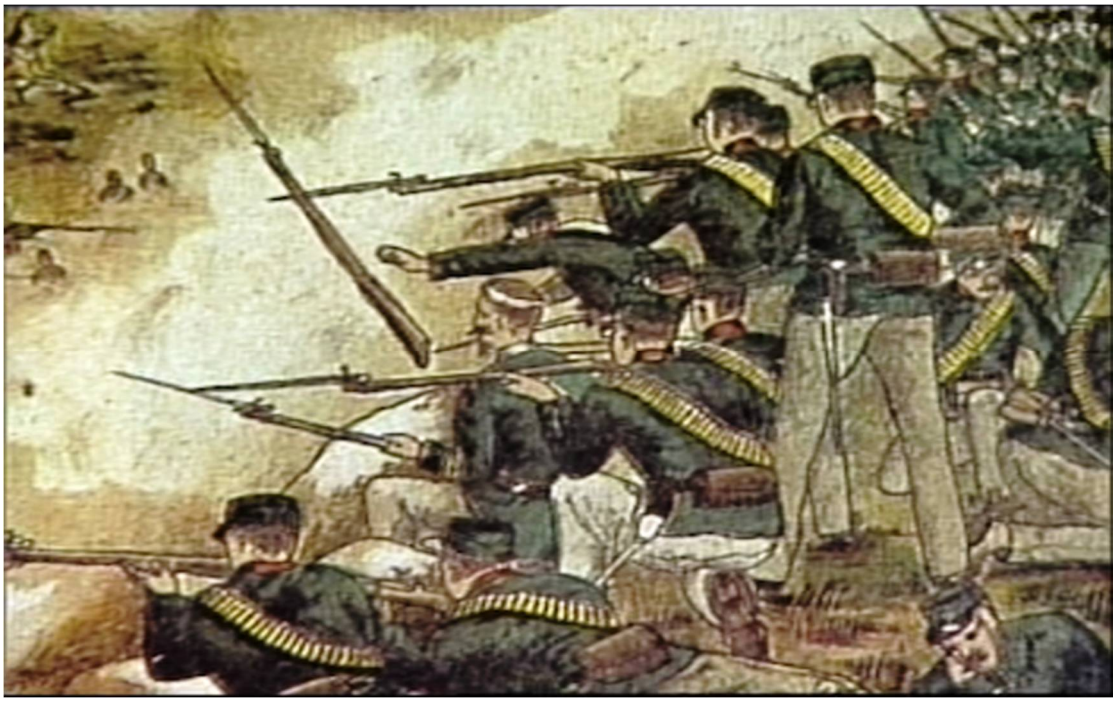

Ο Πόλεμος του 1897 αποτελεί μια μελανή σελίδα στη νεότερη ιστορία της Ελλάδος, όχι μόνο γιατί τερματίστηκε με ήττα των ελληνικών όπλων, αλλά και για το γεγονός ότι εξαιτίας του αποτελέσματος του πολέμου υποχρεώθηκε η χώρα μας να υπαχθεί υπό το δυσβάστακτο καθεστώς του "Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου".

Μια σύντομη ιστορική αναδρομή.

Το 1897, επικρατούσε στην Κρήτη επαναστατικός αναβρασμός, κατά των κυρίαρχων Τούρκων.

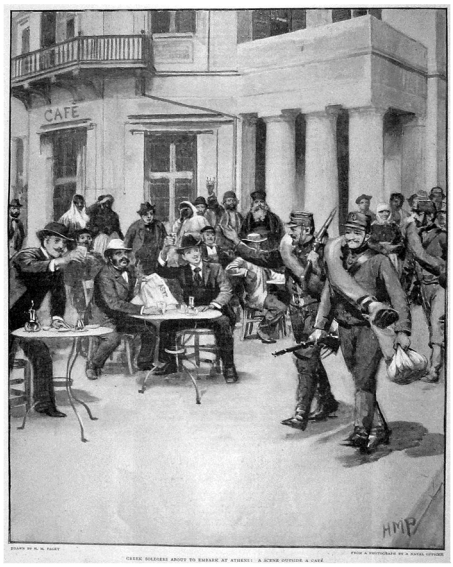

Εικόνα 1 Αναχώρηση στρ. σώματος για Κρήτη

Η κοινή γνώμη στην Ελλάδα εξεγείρεται υπέρ των Κρητικών και η «Εθνική Εταιρεία» (μυστικός σύλλογος με μεγαλοϊδεατικές τάσεις) πιέζει την κυβέρνηση Δηλιγιάννη να αναλάβει δράση.

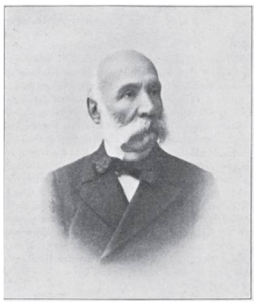
Εικόνα 2 Δηλιγιάννης

Η τελευταία στέλνει στρατιωτικό σώμα στην Κρήτη.

Παράλληλα, οργανώνει για αντιπερισπασμό, εξεγέρσεις κατά των Τούρκων στην Ήπειρο και τη Μακεδονία., στέλνοντας Μονάδα πυροβολικού στην Ήπειρο.
Η κήρυξη του πολέμου Η Τουρκία αντιδρά και απαιτεί την αποχώρηση των ελληνικών δυνάμεων από την Κρήτη, απειλώντας με πόλεμο.
Η ελληνική κυβέρνηση, μολονότι απροετοίμαστη για ένα τέτοιο ενδεχόμενο, σηκώνει το γάντι.
Η Τουρκία κηρύττει τον πόλεμο στις 5 Απριλίου 1897.
Τα πλήθη στην Αθήνα κατευοδώνουν τους Έλληνες στρατιώτες, με την ευχή «στην Κωνσταντινούπολη».
Δυστυχώς, η έκβαση του πολέμου ήταν τέτοια, που πολύ σύντομα θα εύχονται οι Τούρκοι να μην μπουν τουλάχιστον στην Αθήνα.

Εικόνα 3 Διάδοχος Κων/νος

Αρχηγός του Στρατού Θεσσαλίας ο Διάδοχος Κωνσταντίνος

Η προέλαση των Τούρκων και οι πολεμικές αποζημιώσεις.

Ο τουρκικός στρατός, οργανωμένος από Γερμανούς αξιωματικούς, διέσπασε στην αρχή των επιχειρήσεων την ελληνική άμυνα στη Θεσσαλία, στην περιοχή της Μελούνας και κατέλαβε τον Τύρναβο και τη Λάρισα, χωρίς να συναντήσει αντίσταση.

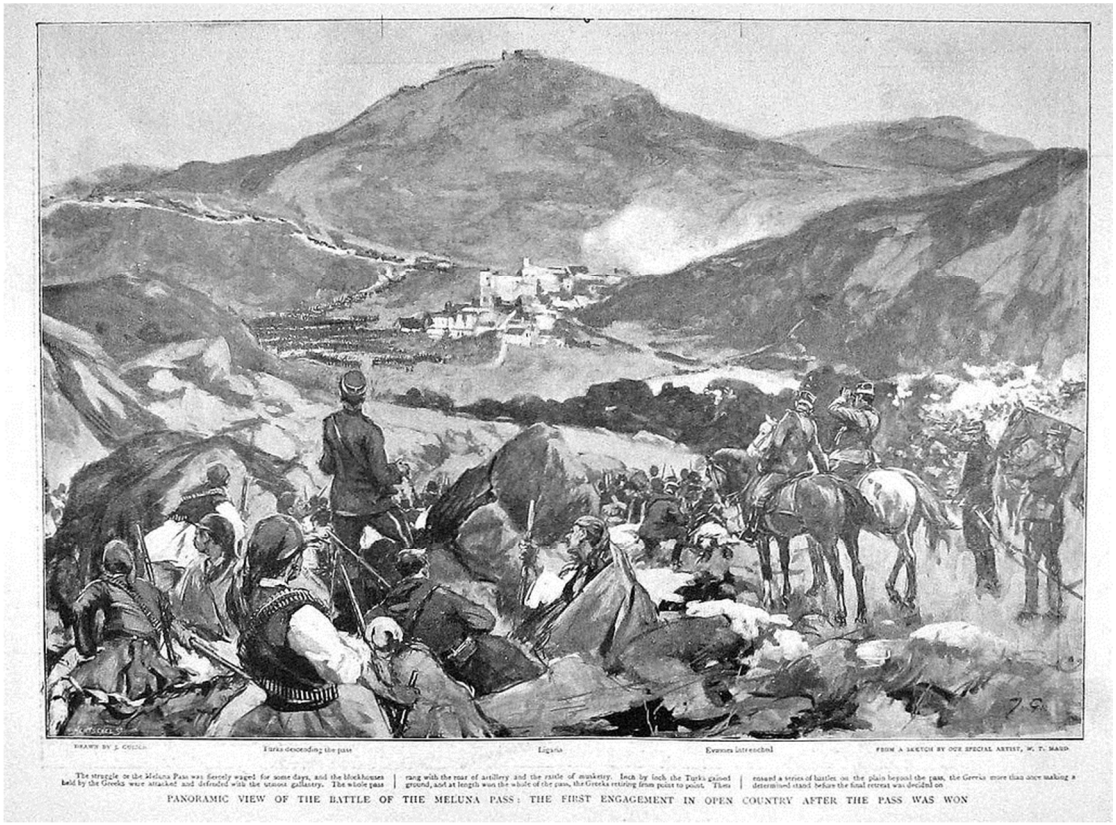

Απεικόνιση των ελληνικών θέσεων και της τουρκικής προέλασης στη Μελούνα, από το αγγλικό περιοδικό *The Graphic*

Τις ημέρες που ακολούθησαν, οι Τούρκοι συνέχισαν την προέλαση και μετά τη μάχη στο Βελεστίνο κατέλαβαν τον Βόλο (26 Απριλίου),

Εικόνα 4 Μάχη Βελεστίνου

τον Δομοκό (5 Μαΐου) και έφθασαν στα πρόθυρα της Λαμίας, όπου τους στα-μάτησε η παρέμβαση του τσάρου.

Εικόνα 5 Μάχη Φαρσάλων

Οθωμανικό πεζικό επιτίθεται κατά τη Μάχη του Δομοκού. Πίνακας του Φάουστο Ζονάρο, ανάκτορο του Ντολμάμπαχτσε

Μεγάλη Ιδέα είχε μετατραπεί σε μεγάλο όνειδος για τη χώρα. Όνειδος στρατιωτικό, διπλωματικό και οικονομικό.
Η Ελλάδα κλήθηκε να πληρώσει πολεμική αποζημίωση στην Τουρκία, για καταστροφές που προξένησαν τα στρατεύματά της την πρώτη ημέρα του πολέμου, όταν και πέρασαν για λίγες ώρες τα ελληνοτουρκικά σύνορα.
Το ποσό της αποζημίωσης ορίστηκε σε 4.000.000 λίρες. Υπέρογκο, αν σκεφτούμε ότι το μόνο που πρόλαβαν να κάνουν οι Έλληνες στρατιώτες, ήταν να καταστρέψουν μερικές καλύβες.
Τότε, η τουρκική κυβέρνηση δικαιολόγησε αυτό το ποσό, επειδή είχε υποβληθεί σε έξοδα προκειμένου να κινητοποιήσει τον στρατό της κατά της Ελλάδας!
Η Υψηλή Πύλη μάλιστα, απαιτούσε άμεση καταβολή της αποζημίωσης.
Η Ελλάδα ήταν ήδη χρεοκοπημένη από το 1893 και την τελευταία πρωθυπουργία του Χαρίλαου Τρικούπη.
Τότε της επιβλήθηκε μερικός έλεγχος από τους ξένους πιστωτές της, που ήταν όμως τυπικός και χωρίς δυνατότητα ουσιαστικής παρέμβασης στα ελληνικά δημόσια οικονομικά.

Ο Αλέξανδρος Ζαΐμης.

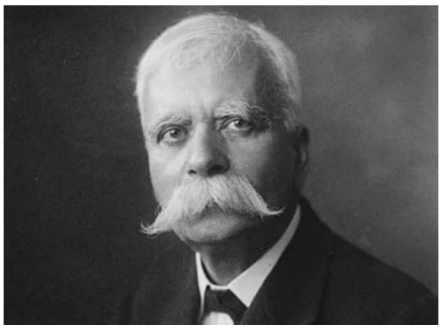

Η νέα κυβέρνηση Αλέξανδρου Ζαΐμη, υποχρεώθηκε σε διαπραγματεύσεις με τους πιστωτές της Ελλάδας, για επιπλέον δανεισμό (ενώ πριν τέσσερα χρόνια η τότε ελληνική κυβέρνηση τους είχε ήδη δηλώσει, ότι αδυνατεί να αποπληρώσει τα ήδη χρωστούμενα δάνεια).
Οι διαπραγματεύσεις της ελληνικής κυβέρνησης οδήγησαν στην επιβολή του Διεθνούς Οι-

κονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ), για την οικονομική ανασυγκρότηση της χώρας, που να εξασφαλίζει στους πιστωτές την αποπληρωμή και των παλαιότερων, αλλά και των νέων δανείων τους.
Στις 28 Απριλίου 1898, μια διεθνής εξαμελής επιτροπή, ανέλαβε την οικονομική διοίκηση της χρεοκοπημένης χώρας.
Αποτελούνταν από εκπροσώπους των ξένων τραπεζών, που είχαν δανείσει την Ελλάδα.
Η πρώτη ενέργειά της, ήταν να δεσμεύσει τις βασικότερες πλουτοπαραγωγικές πηγές, για την εξόφληση του χρέους.

Οι ταπεινωτικοί όροι.

Έτσι, της εκχωρήθηκαν τα κρατικά μονοπώλια άλατος, σπίρτων, πετρελαίου, παιγνιόχαρτων, σμύριδας, τσιγαρόχαρτου, ο φόρος καπνού, τα τέλη χαρτοσήμου και οι δασμοί του τελωνείου Πειραιώς!
Παράλληλα, είχε κυρίαρχη γνώμη και για την έκδοση χρήματος, για τη σύναψη δανείων και γενικά για όλα σχεδόν τα δημοσιονομικά θέματα. Το πιο εντυπωσιακό ήταν, πως η Διεθνής Επιτροπή Ελέγχου έθεσε υπό τον πλήρη έλεγχό της και τις προσλήψεις, τις μεταθέσεις και προαγωγές των υπαλλήλων του στενού δημοσίου τομέα!
Ουσιαστικά, η ελληνική κυβέρνηση λειτουργούσε ως εντολοδόχος της επιτροπής, μην έχοντας λόγο για οτιδήποτε.
Όταν λειτούργησε η Επιτροπή του Ελέγχου, οι Μεγάλες Δυνάμεις χορήγησαν νέο δάνειο 170.000.000 χρυσών φράγκων, ώστε η Ελλάδα να πληρώσει την πολεμική αποζημίωση στην Τουρκία, για την πολεμική της ήττα, να αντιμετωπίσει το τρέχον υψηλό της έλλειμμα και ουσιαστικά από τότε, να μετατραπεί και επίσημα σε υποχείριο των δανειστών της.
Οποιαδήποτε ομοιότητα με τη σημερινή πραγματικότητα είναι τυχαία και πέραν των προθέσεων του ιστορικού.
Εκτός αν πιστεύετε ότι η ιστορία επαναλαμβάνεται.
Προσωπικά έχω βγάλει το εξής συμπέρασμα: *«Η ιστορία δεν επαναλαμβάνεται, οι Έλληνες κάνουμε πάντα τα ίδια λάθη…»*

Λοχαγός Αθανάσιος Τσαλτάκης, ένας ξεχασμένος ήρωας…

Ο Αθανάσιος Τσαλτάκης γεννήθηκε το 1847 η το 1850 στο χωριό Ζωριανός του δήμου Κροκυλείου του νομού Φωκίδος. Κατατάχτηκε στον Ελληνικό στρατό σαν εθελοντής και την 1-8-1872 έγινε δεκανέας.
Το 1877 πήρε τον βαθμό του Λοχία , το 1881 του Ανθυπασπιστού το 1882 του ανθυπολοχαγού, το 1890 του υπολοχαγού και το 1895 Λοχαγός Β’ τάξεως.
Κάποιοι ερευνητές γράφουν ότι φοίτησε στην Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων.
Ο πόλεμος του 1897 το βρήκε να υπηρετεί την πατρίδα του στην παραμεθόρια τότε πόλη της Λαμίας….
Μετά τις πρώτες μάχες ανάμεσα στα Ελληνικά και τουρκικά στρατεύματα στον πόλεμο του 1897 ο ελληνικός στρατός άρχισε να υποχωρεί ατάκτως προς την Λαμία.

Ο Τούρκικος στρατός ξεκίνησε να προελαύνει ανενόχλητος από τον Δομοκό προς τα στενά του Δερβένι Φούρκα με σκοπό να καταλάβει την Λαμία.
Χαρακτηριστικό της άνετης προέλασης του Τούρκικου στρατού μετά τις μάχες στο "Δραχμάναγα" (220 Km Λαμίας- Δομοκού) και στο "Δερβένι Φούρκα" (σημερινό χωριό Καλαμάκι Λαμίας) είναι η απάντηση που πήρε ο Τούρκος στρατηγός Χακί Πασάς από το Γενικό Στρατηγείο στην αναφορά που είχε στείλει την προηγούμενη ημέρα.

«Ο Δομοκός και η Δερβένι Φούρκα ευρίσκονται ήδη εις χείρας υμών, η ανακωχή δεν θα βραδύνει πολύ κατά τα φαινόμενα, ως εκ τούτου ανάγκη να προελάσητε μέχρι Λαμίας προ συνομολογήσεως ταύτης».

Την ίδια ημέρα η εμπροσθοφυλακή του Ετέμ Πασά, αποτελούμενη από άτακτους Τουρκαλβανούς, πλιατσικολόγους, έφτασε στα αντερείσματα της Παλιοκούλιας, της Καμηλόβρυσης, και της Ταράτσας έξω από την Λαμία.
Οι Έλληνες προσπάθησαν να οργανώσουν μια πρόχειρη αντίσταση στις Θερμοπύλες και στα Δυο Βουνά.

Για αυτόν τον σκοπό ο Υποστράτηγος Κωνσταντίνος Σμολένσκη κλήθηκε από τον Αλμυρό με διαταγή να κρατήσει το πέρασμα των Θερμοπυλών.
Ο πόλεμος όμως σταμάτησε στην Όθρυ αφού ο Σουλτάνος Αβδούλ Χαμίτ διέταξε ανακωχή στις 7 Μαΐου μετά από προτροπή του Τσάρου της Ρωσίας Νικολάου Β', συγγενή από μητέρα του Βασιλιά Γεωργίου Β' της Ελλάδος.

Ας δούμε τι αναφέρει στα απομνημονεύματα του ο Υποστράτηγος Αλέξανδρος Μαζαράκης Αινιάν ο οποίος έλαβε μέρος στην μάχη του Δομοκού.

Εικόνα 6 Υπτγος Μαζαράκης Αινιάν

«Όλος ο στρατός από τον Δομοκό υποχωρούσε μέσω της μόνης διάβασης που υπήρχε του Δερβένι Φούρκα. Εκεί το Γενικό επιτελείο θα έπρεπε να είχε δώσει εντολή για άμυνα στην στενωπό του Δερβένι Φούρκα. Ο Διάδοχος με το Επιτελείο του όταν έφτασε στην Λαμία έπρεπε να δώσει εντολή να συγκεντρωθεί όλος ο στρατός στην βόρεια πλευρά της στενωπού και να οργανωθεί η άμυνα εναντίων του Τουρκικού στρατού. Ο ελληνικός στρατός μόλις μπήκε στην στενωπό ηταν κουρασμένος και νηστικός, μη έχοντας καμία εντολή από το Γενικό Επιτελείο, άλλοι το έριξαν στον ύπνο και άλλοι έψαχναν για φαγητό. Ο Διοικών μέραρχος Μακρής δεν σκέφτηκε καν να καταλάβει την βόρεια έξοδο της στενωπού όπου υπήρχαν μικροί λόφοι κλείνοντας της με μικρό τμήμα στρατού για να βλέπει από μακριά τον εχθρό αν αυτός έρχονταν από τον Δομοκό για να φυλάξει τον ελληνικό στρατό από τον αιφνιδιασμό. Επίσης ο αρχηγός του πυροβολικού Ζορμπάς είχε λάβει ήδη από την αναχώρηση από τον Δομοκό να καταλάβει με το πυροβολικό τις βόρειες αντηρίδες της Όθρυος για να επιβραδύνει την πορεία του καταδιώκοντος εχθρού. Ο Ζορμπάς δεν εξετέλεσσε αυτή την διαταγή που είχε σαν αποτέλεσμα ο εχθρός να φτάσει στην βόρεια είσοδο και να καταλάβει ανενόχλητος τους γύρω λόφους χωρίς να τους αντιληφθεί ο Ελληνικός Στρατός .

Όταν ο εχθρός έφτασε στην βόρεια έξοδο της στενωπού κατέλαβε όλους τους λόφους χωρίς ο Ελληνικός Στρατός που βρίσκονταν μέσα στην στενωπό να το αντιλήφθει (...)
Όταν άρχισαν να πέφτουν οι πρώτες οβίδες είναι αδύνατον να περιγράφει το τι έγινε στο ελληνικό σώμα. Όλοι άρχισαν να τρέχουν προς την νότια έξοδο της στενωπού για να σωθούν .
Το πεδινό πυροβολικό πήρε την εντολή να αντεπιτεθεί, αλλά και εκεί είχε μείνει μόνο μια πυροβολαρχία για να πολεμήσει τον εχθρό».

Συνεχίζοντας ο Αλέξανδρος Μαζαράκης Αινιάν γράφει ότι η τελευταία μάχη δόθηκε στην Ταράτσα βόρεια της Λαμίας.
Εδώ ο Αλέξανδρος Μαζαράκης Αινιάν αναφέρεται στην μάχη που έδωσε ο Λοχαγός Αθανάσιος Τσαλτάκης με τους στρατιώτες του.
Στις 7 Μάιου του 1897 και εν μέσω πανηγυρικής προέλασης του τούρκικου στρατού και του πανικού, χάους και απελπισίας που επικρατούσε στις τάξεις του Ελληνικού Στρατού, σε μια πράξη ηρωισμού και αυτοθυσίας ο Λοχαγός Τσαλτάκης με ένα μικρό τμήμα ρουμελιωτών ευζώνων οχυρώθηκε στα υψώματα της Καμηλόβρυσης και της Ταράτσας, βόρεια της Λαμίας, στις πλαγιές της Όθρυς.
Προσπάθησε να καθυστερήσει την τούρκικη προέλαση, αν και γνώριζε ότι αυτή η απόφαση του ήταν πολύ ριψοκίνδυνη. Στόχος και ελπίδα του Αθανασίου Τσαλτάκη ήταν η ανασύνταξη των ελληνικών δυνάμεων και η σωτηρία της Λαμίας.
Πράγματι με την αυταπάρνηση και τον δικό του ηρωισμό και των στρατιωτών του επιβραδύνθηκε η τούρκικη προέλαση και όπως αναφέραμε παραπάνω δόθηκε χρόνος στην διπλωματία ώστε να συμφωνηθεί ανακωχή με πρωτοβουλία του τσάρου Νικολάου.
Ο Αθανάσιος Τσαλτάκης όμως και οι στρατιώτες του στην προσπάθεια τους να σταματήσουν την Τούρκικη προέλαση έχασαν την ζωή τους αλλά κατάφεραν και έσωσαν την Λαμία από την τουρκική εισβολή.
Σκληρές μάχες θα πρέπει να έγιναν και στο Λαγοβούνι στην νότια έξοδο του Δερβένι Φούρκα. Κάτοικος της περιοχής μου έλεγε ότι γύρω και πάνω από το Λαγοβούνι έβρισκαν χιλιάδες κάλυκες από σφαίρες. Πιθανόν σε αυτό το σημείο θα πρέπει να έγινε η συμφωνία για την κατάπαυση του πυρός ανάμεσα στον Νομάρχη Φθιωτιδοφωκίδος Κωνσταντίνο Έσλιν και τον Σεϊφουλάχ Πασά.

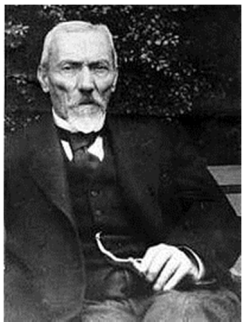

Ο Νομάρχης Φθιωτιδοφωκίδος Κωνσταντίνος Έσλιν μαζί με τον Λοχαγό Γεώργιο Χατζηανέστη, πάνω σε μια άμαξα με λευκή σημαία πέρασε μέσα από τις Οθωμανικές γραμμές και ανάμεσα σε πυκνούς πυροβολισμούς και καπνούς πήγε στο Οθωμανικό στρατηγείο της εμπροσθοφυλακής του Σεϊφουλάχ Πασά.
Εκεί του επέδωσε ανεπίσημο τηλεγράφημα για την ανακωχή των εχθροπραξιών.
Η πράξη του Κωνσταντίνου Έσλιν κατεύνασε τα πνεύματα και έδωσε χρόνο ώσπου να φτάσει η επίσημη ενημέρωση για την ανακωχή του πολέμου.
Κάποια χρόνια αργότερα η πατρίδα αναγνωρίζοντας την σημασία της αυτοθυσίας του Αθανασίου Τσαλτάκη και των αντρών του έστησε μνημείο πεσόντων στην θέση Καμηλόβρυση.

Επίσης δόθηκε το όνομα του σε ένα Στρατόπεδο στην ανατολική πλευρά της Λαμίας.
Στην μνήμη αυτού και των συναγωνιστών του κάθε χρόνο στις αρχές του Μαΐου τελούνται εκδηλώσεις και επιμνημόσυνη δέηση στο κενοτάφιο της Αγίας Παρασκευής.
Το εγκαταλειμμένο μνημείο που κτίστηκε προς τιμήν το Αθανασίου Τσαλτάκη υπάρχει ακόμη σήμερα στην δρόμο Λαμίας- Δομοκού.
Στο μνημείο υπάρχουν δυο πλάκες με τα ονόματα των πεσόντων στην μάχη. Στην πρώτη πλάκα αναφέρονται τα ονόματα τεσσάρων αγωνιστών.
1897

Τσαλτάκης Αθανάσιος Λοχαγός, Αναγνωστίδης Λοχίας, Καβαλάρης Κωνσταντίνος στρατιώτης, Κόκκινος Ιωάννης Στρατιώτης.
Μια δεύτερη μικρότερη μαρμάρινη πλάκα αναγράφει τον συγκεντρωτικό πίνακα των πεσόντων στην μάχη της Ταράτσας.
Ονόματα φονευθέντων Εις Καμηλόβρυση Ταράτσης 1897
Λοχαγός Τσαλτάκης Αθανάσιος, Λοχίας Αναγνωστίδης Μ. , Κόκκινος Δ Δεκανέας, Γεωργιάδης Δ. , Δουζένης Κ. Στρατιώτης, Σιούτας Σεμ. , Δραγουμάνος Δ. , Δεληγεκλιόπουλος Σ, Δρογάτσης Σ., Ηρακλής Γ. , Λεβεντούδης Αν. , Καβαλάρης Κ., Μπιμπίκος Λ. , Μπιρμίλης Μ. , Μητσογιάννης Χρήστος , Σοφίας ? , Πραστάρας ? , Σβόλος Π., Δαπάνδης?.
Φαίνεται πως υπογράφει ο Ν. Σιούτας ανάπηρος πολέμου Λαμία.
Απ ότι καταλαβαίνουμε στην μαρμάρινη πλάκα που κατασκευάστηκε πρώτη, άγνωστο για ποιον λόγο ήταν αναρτημένα μόνο τέσσερα ονόματα από τους πεσόντες της Καμηλόβρυσης.
Πιθανόν ο Ν. Σιούτας ανάπηρος πολέμου από την Λαμία, ίσως στην μνήμη του Σεμ. Σιούτα που έπεσε αγωνιζόμενος μαζί με τους υπόλοιπους μαχητές στην Καμηλόβρυση δημιούργησε και δεύτερη πλάκα αναγράφοντας όλους τους πεσόντες.

ΠΗΓΕΣ:

- Βικιπαίδεια
- Διαδίκτυο